

גיליון
ע"ט

שומרי משמרת הקודש

תשרי תשפ"ב

גיליון חודשי לחיזוק והתעוררות בענייני תפילה וכבוד ביהמ"ד

מלב אל לב

התבוננות לאור התקופה

חבר יקרה

שלום וברכה

הימים הנוראים הק' - לב מי לא יחרד, ראש השנה, יום הדין, עשרת ימי תשובה, ימים בהם יתרצה עבד אל אדוניו. יום הכיפורים, וידוי וחרטה וקבלה על העתיד. ראה לשו"ק של הרמב"ם בפי' המשניות (ראש השנה פ"ד מ"ז) על ימי ר"ה וי"ז: שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו, ומברך מנוס אלי, התשובה ותחנונים ובקשת כפרה וסליחה.

גם אתה לא נגרע חלקך, גם אתה נכלל ב'הכל חפצים ליראה את שמך', משתוקק בכל לב לפתוח דף חדש, ברוח חדשה, לחדש את הקשר אם אבינו שבשמים הקדוש ברוך הוא.

ואז מגיע אותו "חבר טוב" עם הצעותיו ורעיונותיו, ומסביר בטוב טעם מדוע לא שווה להתחיל וחבל על המאמצים המרובים, הלא בשנים קודמות חשבת שתצליח לדבוק במטרה ולעמוד במשימה, והנה לאחר תקופה קצרה, חזרת לנקודת ההתחלה, לא כדאי לנסות ולהתחיל ולמעוד שוב, במחשבות "הגיוניות" הוא מנסה ליישם אותך ומונע ממך להתחיל לזוז ולהתקדם לכיוונים טובים ומעולים יותר.

ראשית כל, דע לך כי זו עצת היצר המסית המנסה בכל עת להפיל אותך ולהכשיל אותך ואין לו שום מטרה בטובתך כלל וכלל, ברגע שהקשבת למחשבה זו, הוא לכד אותך בפח יקוש והוא השיג את המטרה.

שנית, ההנחה הברורה הזאת בשקר יסודה, לדבריו כל השינויים אצל בני אדם הם לזמנים קצרים בלבד, וזה מפורש לא נכון, רבים וטובים מחליטים להחלטה נועזת ואמיצה ועומדים בה לאורך זמן, בטוח אני שגם אתה במשך השנים שיניית כמה פעמים דברים לאורך זמן, גם אם נכונים הדברים שהיו בעבר החלטות שלא עמדת בהם, אבל לקבוע זאת כעובדה מוגמרת ומחויבת המציאות, זה בטוח לא נכון.

בשבת לפני ראש השנה קראנו בתורה פר' נצבים, אמר משה רבינו לישראל: פן יש בכם וגו' אשר לבבו פנה היום מעם ה' אלקינו וגו' והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרדות לבי אלף. לכאורה קצת קשה להבין איך יתכן באמת שיהיה אחד שיגיע להחלטה כזו עד שיפנה לעבוד ע"ז.

ראה בתרגום יונתן שפירש את התיבות 'והתברך בלבבו' - 'ויתייש בלביה', כאן טמון הסוד, הכל מתחיל ממחשבות ייאוש שנכנסו בלבו של אותו האיש, עד שעלה בקרבו 'שרש פרה ראש וזלענה'.

בנוגע לענייננו, קבע עוד היום החלטה ברורה לשמירת השתיקה בכל שעת התפילה, רבים עושים כן ומצליחים וגם אתה תוכל לעמוד בזה אם תרצה באמת, ותזכה לגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

עלה והצלח

מאת כלכל
ידידך ומוקירך

דברים אחדים

המהות האמתית

את האמת אתה יודע איך אתה נראה במשך כל ימות השנה, מה לך כי תעטה עצמך בהצהה ובמשחק, במחשבות אלו מחליש היצר את מצב רוחו של האדם באיטלה של איש אחת דורש היושר והצדק, "בתביעה אמיתית" הסתכל נא אל תור עצמך וראה מי אתה באמת. (ראה עוד במדור 'מלב אל לב').

יש חשנה במסכת כלים (פי"ז ח"ג) כל שביים טהור, חוץ מכלב המים, מפני שהוא בורח לבישה, ביאור הדברים: כלים הנועשים מעצמות דגים או חיות ים אינם מקבלים טומאה, חוץ מכלב המים - פירוש הרע"ב - לפי שכל שאר בריות שבים אין אחד מהם בורח ליבשה כשבאים לצוד אותם, אלא כלב המים בלבד, הלכך הוי בכלל עורות היבשה. ע"כ. על אף שרוב הזמן הוא בחים, אך בעת שנמצא במצוקה בורח אל המים, זה מוכיח כי שורשו שייך ליבשה. הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (אור זרוע לצדיק - שלוש עשרה מדות והדרכות) מוציא מחשנה זו: 'אל מקום שאדם בורח בעת צרתו משם ניכר שהוא שורשו. ואם בורח לדברי תורה בידוע ששורשו מן התורה'.

במחשבה מעמיקה נראה כי עצם הטענה לא נכונה, הלא אם נשאל את עצמנו מה באמת היינו רוצים להיות, הרי כל אחד רוצה לעבוד את ה' בשלימות, בנקודה אמתית שבלב הרי בוודאי סבור הלוואי ויכולתי להתפלל כראוי ולשחור על קדושת התפילה.

"בעלי חיים" המסוחחים אפי' שעה קלה ביום, מוכיחים כי בני אדם המה. כשאנו מתחזקים בתקופה זו לטובה, נדע ונזכור היטב שאף שזמן רב הנונו במעטה וניסוי, כעת הנונו עומדים במהות הכנונה והאמיתית שלנו, שמירה על קדושת התפילה, בכך אנו חפצים ומקווים אנו לעמוד בזה כל הימים, נזכה כולנו לגמר חתימה טובה.

הדיון בבית המספט נפתח. מר שמואלי (להלן התובע) החל להציג את טענותיו נגד מנהל גן החיות מר יצחקי (להלן הנתבע).

לפני זמן קצר ביקרתי אני ומשפחתי בגן החיות העירוני בניהולו של מר יצחקי, קנינו כרטיסים בשער הגן, טיילנו להנאתנו בין כלובי החיות והסברתי לילדיי על כל חיה וחיה. בין השאר הגענו גם לגוב האריות, האריות רבצו על מקומם והביטו לעברנו, במקום זה היה בדעתנו להתעכב יותר, הסברתי לילדים על האריה שהוא מלך החיות, סיפרתי להם על כוחו וגבורתו של האריה, במקורותינו האריה סמל לגבורה, התנא יהודה בן תימא אומר הוי... 'גיבור כארי' לעשות רצון אבינו שבשמים, במשך שעה ארוכה הסתכלנו והתבוננו בחיות ובמעשיהם.

לאחר שהתקדמנו לעבר מקומות נוספים, אחד הילדים התעכב עדיין ליד האריות, לאחר כמה דקות הגיע בריצה לכיוונינו ומספר בתדהמה כי שמע כמו אוזניו כי ה"אריות" מסוחחים, אחד שאל את השני: 'נו איך היתה ההצהה? 'מושלמת' - השיב ה"אריה" השני. ידעתי בטוח כי הילד שלי אינה הוזה בהקיץ ויש דברים בגו, לאחר חקירה קצרה בנושא התברר שאכן אין אלה אריות אלא אנשים עטויים בעור האריות ומציגים בתפקיד החיות. כעת לאור הנסיבות, הנני דורש את כספי חזרה בתוספת פיצויים על הונאה והטעיה.

האם הנתבע מודה באשמה? - פנה השופט אל מר יצחקי.

כבוד השופט! אני מודה במעשה, אך לא באשמה! - השיב יצחקי.

כפי שסיפר מר שמואלי, אכן כך היו פני הדברים, הסיבה לכך, לפני כמה חודשים פטעה מגיפה נסתרת בבעלי החיים, בתוך ימים ספורים, הפכו האריות שברשותנו לפגרים, הנהלת גן החיות החליטה שעד בוא האריות החדשים, להעמיד לרשות המבקרים אנשים הראויים לתפקיד זה, הלבשו עליהם את עורות החיות, לימדנו אותם את דרכי הפעולה של החיה עד שהחיקוי יהיה דומה מאוד למקור. העובדה, שעד שלא שמעו אותם מסוחחים לא הבחינו המבקרים בשום שינוי, זו הוכחה שההצהה היתה מושלמת ומקצועית, כנראה שה"אריות" שלנו לא הבחינו באותו יום שעדיין צופים בהם ושוחחו ביניהם.

לסיכום, אני מבקש להסיר מעלי כל אשמה ותביעה, אין כאן שום מרמה והונאה, בסך הכל ה"אריות" הם אריות מושלמות במשך רוב שעות היממה, מלבד מספר דקות ביום שהם בני אדם...

אחד מדרכי היצר המונע ומסיר את האדם מלשנות את דרכיו בימים נוראים וקדושים אלה, טענה חזקה הנראית לכאורה צודקת, מה לך כי תשנה את מעשיך ותיראה צדיק בתקופה זו, הרי

חזקו ויאמץ' לכבכת

האצרכת

רננו צדיקים

עבודת התפילה בצל
צדיקי הדורות זי"ע

ויתפלל שמואל

אמרות טהורות המעוררים לב ונפש בענייני תפילה מאת

הרה"ק רבי שמואל צבי זי"ע

מאלכסנדר

מח"ס 'תפארת שמואל' עה"ת ומועדים

ליומא דהילולא - כ"ט תשרי - תרפ"ד

במשנה (בפרק נגמר הדין) בזמן שאדם מישראל מצטער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזדויע. וזה"ש התנא (אבות פ"ב) אל תעש תפילתך קבע. כלומר שלא היא תפילתך עבור עצמך עיקר וקביעות, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום. ר"ל על מיעוט כבוד שמים, על זאת יתפלל כל חסיד, ולזה אמרה המשנה כ"ז שמתכלים כלפי מעלה, שמבטלים צער של עצמם, ועיקר תפלתם שיתגדל ויתקדש שמו ית' בעולם אז מתגברים, שעל תפלה כזאת לא יוכל להיות שום מקטרג, יהיה המתפלל מי שיהיה, ואפילו ברא בישא ירע לבבו בצערו של אביו. פרשת לך לך

המתפלל על כבוד שמים, אינו מתנחם בישועת עצמו

וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים יח) בצר לי אקרא ה', כלומר כשאני מתפלל על צערי אקרא ד' בקריאה בעלמא, אבל ואל אלקי, במה שנוגע לכבוד שמים, אשוע בקול גדול, ועל תפלה כזו אין שטן ואין פגע, כי רק לכבוד שמים הוא מתפלל, ומי שדאב לבו רק על כבוד שלמעלה לא יתנחם ולא ישמח לבו, שאף אם הוא נענה בתפלתו, אם כל הכלל עומד בצרה עדיין לא סר צער השמים כבי, וכל עוד שהכלל ישראל עדיין בצרה מה יוסיף תת לו נוחם במה שהוא נושע אם עוד כל ישראל לא נושעו, שכל מחשבתו שהכל יכירו וידעו נפלאות תמים דעים, ויהיה קידוש השם לרבים:

וזהו ויעתר יצחק לה', ולא על עצמו בלבד היה מתפלל, כי אם גם לנוכח אשתו, על כל מי שהוא באותה צרה. וזה"ש רש"י ז"ל הרבה והפציר בתפלה, שהפציר בתפלתו על הרבים שצריכים לאותו הישועה, כי מי שמתפלל על כבוד ד' ממילא מרבה תפלתו עבור הכלל, שכל הצריך לאותו ישועה יושע בשביל כבוד שמים וקדושת השם, שכביכול לא יוסיף עוד לדאבה מצער ישראל. פרשת תולדות

גם לאנשים פשוטים אין שום תירוץ להיפטר מתפילה על כבוד שמים

היוצא לנו מזה, כי ממנו נקח לעבוד את ד', וכל איש מישראל באיה מדרגה שהוא כשישים לבו לכבוד שמים שתהא עיקר תפלתו לכבוד הבורא ית'ש ועל צער שכינתא בגלותא, בודאי לא תשוב תפלתו ריקם, ומה גם בזה"ז בימי החושך, הצדיק בודאי יתפלל על זה, ואף אנשים פשוטים כמוני אין לנו שום תירוץ להפטר מענין תפלה זו, וכולנו יכולין להתפלל על כבוד של מעלה שיתרומם בימינו, כי אף ברא בישא מצטער על צער ופחיתות הכבוד של אביו, וכשנסתכל כלפי מעלה, נתגבר ונתאזר עוז, ותבוא הישועה מכבודו ית'ש בלי מחיצה ומסכים המבדילים. פרשת ויצא

תפילת הציבור, למה הדבר דומה

המתפלל עם הציבור למה הדבר דומה, לבני אדם שעושים עטרה למלך, בא עני אחד ונתן חלקו לתוכה, מה המלך אומר בשביל זה העני אינו מקבלה, מיד מקבלה המלך ונותנה עטרה בראשו, כך אם היו עשרה צדיקים "עומדים" בתפלה ורשע עומד ביניהם, מה הקב"ה אומר בשביל רשע זה איני מקבל תפלתם, והיינו, מחמת שהעשרה צדיקים שהמה בבחי' עומדים, שנראים בעיניהם כמקצרים בעבודת הבורא ומעוררים את עצמם בתשובה, עולים ומעלים גם את הרשע אחר שהביאו את אור התשובה בעולם. פרשת וישב

בשעת התפילה יצייר לעצמו צורת הצדיקים

וכן הוא בספרי מוסר ובראשית חכמה שטוב לצייר בשעת התפילה צורת הצדיקים נ"ע אשר נפשם צרורה בצרור החיים, ומה גם רבותיו שהיה אצלם בחיים חיותם. ואמרו"ר זצלה"ה היה מציייר תמיד צורת רבו כ"ק איתן אדומ"ר הזקן זצלה"ה זי"ע מווארקא, ואנחנו צריכים ג"כ לצייר צורת רבותינו הק' זי"ע, וצורת אבי אדומ"ר הק' וצורת אחי אדומ"ר הק' זצלה"ה זי"ע אשר היו מוסרים נפשם תמיד בעבורינו לטוב לנו כל הימים. לחנוכה

רצון הקב"ה בעבודת האדם השפל

ועיקר עבודת ישראל אף שיועד שפלות מצבו עכ"ז יזכור ברוממות ד', וכמו שאמר המגיד הק' (פ' שופטים) דרך העבודה הנכונה, להסתכל תמיד בגדלות הבורא ב"ה אשר ברא השמים ושמי השמים וכל צבאם, ומכולם עיקר רצונו בעבודת האדם השפל, אחרי אשר יטהר ויזכר את יצרו ויעסוק בתורה ותפילה מעומק הלב, וערבה לד' מנחתו, ובכל זאת צריך לזכור שפלותו וחטאתו מימי קדם, ולהכנע ולהיות לו רוח נשברה, ועל פי שני אלה הדרכים תכון העבודה לד'. לחנוכה

עיניו היו זולגים נחלי דמעות

וכל מגמתו בד"ת היה להכניס בלב באי חצרות קדשו להאמין באמת ובתמים באמונת ה', ולבקש ולהתחנן על כבוד ד', ובפרט קודם תקיעת שופר וכל נדרי כשהלך מביתו לביהמ"ד ועיניו היו זולגים נחלי דמעות, היה מבקש מכל אנ"ש בדמעות שליש שיזכרו שעיקר התפלה יהיה על כבוד ד' יתגדל ויתקדש שמו' רבא בעולם. הקדמה לספר תפארת שמואל

קודם התפילה צריך הכנעה ושפלות

וזהו שאמר חז"ל כ"מ שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו (מגילה לא), רצ"ל כ"מ שאתה מוצא גדולתו וקדושתו של הש"י היינו השראת השכינה שם אתה מוצא ענותנותו היינו הכנעת ושפלות האדם, ולזאת מה נחוץ מהאדם הנלבב שיתבונן במעשיו למען יוכל לבוא להכנעה ושפלות ומה גם קודם זמן מתן תורתנו, וכמו שאמר חז"ל (ברכות ל"ב) חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפלה וכו' היינו שהתבוננו במעשיהם עד שבאו ללב נשבר עד שהיו יכולים לדבק בד' ובמצותיו. פרשת במדבר

לחזק הלב נגד טענת היצר, שפנימיות הלב הוא טהור לה'

[בדרוש שהתורה נעוץ סופה בתחילה אות אחרונה ל' - ישראל ואת ראשונה ב' - בראשית]... ואולי זה היא הרמז בצירוף תיבת "לב", לחזק לבם של ישראל הנשברים והנעצבים מטענת היצר, מה לכם עוד בתורה ותפלה, ואיך תעיוזו להרים ראש למלא מילין קדם מלכא עלאה, וכל אבר ואבר שלכם היא מלא עונות וחטאה, לזה רמזה התורה בראשיתה תיבת "לב", לרמוז, שאף אם תחנה עלי מחנה של מקטרגים, לא ירא "לב", כי להחזיק לב ובוחן כליות גלוי וידוע שהכל מצד החומר, בשגם הוא כשר (בראשית ו, ג), אבל פנימיות הלב הוא טהור קודם לד', ומועיל תשובה וחרטה פרשת בראשית

אין הקב"ה מואס בתפילת רבים ונשברי לב

הרה"מ מקאזניץ זצלה"ה זי"ע, דיבר בקדשו למה נקרא שמו מרחשון, שהתפילות מימים הנוראים מרחשן עוד בשפתינו ד' ישראל... ואולי זה הרמז בדברי המגיד הק' שנקרא החודש הזה מרחשון, כי אחרי עבור ימים הנוראים, ואור התחדשות החודש הנה בא, ומתבונן על העבר, איך עברו עליו הימים הקדושים בתפלה בלא כוונת הלב כראוי רק בשפתי בלבד, וממילא שגם התשובה לא היתה כהוגן, שאם היתה תשובתו שלימה, גם תפלתו היתה זכה בלי מחשבה זרה, וכמ"ש בעב"י (שבת תשובה) אמרו אליו כל תשא עון, כשתזכה לומר אליו, היינו לפנינו, אז סימן כי נשא עונך, כי כל מניעת כוונת התפלה במח"ז הם באים מעונות המבדילים, ובהגיע ר"ח מרחשון רחוש מרחשן שפתינו ד' ישראל בשבירת הלב שכל עבודתם ע"ע היתה ברחישת שפתים, אבל הוא ית'ש לא ימאס בתפלתן של רבים ונשברי לב, ואת דכאי רוח יושע, ונזכה ללב טהור ולרוח נכון שיחדש בקרבנו, ונתפלל בלב שלם כראוי וכנכון לפני אדון כל. פרשת בראשית

יתחזק להתפלל תפילה של מתנת חנם, אף שאינו ראוי כלל

וכמ"ש נ"ח מצא חן, אם אמנם כי נח לא היה צריך לאוצר מתנת חנם, כי התורה העידה עליו נח איש צדיק, עכ"ז מעשה אבות סימן לבנים, והוא התחזקות עבור כל אחד אחד מישראל שיחזק בתפלה של מתנה חנם ברו"ג, ואף מי שיועד בעצמו שמכך רגלו ונדר ראשו אין בו מתום, עכ"ז יתבונן ברוב חסדי ה' שא"ס וא"ת, יבקש רחמים מבעל הרחמים שיעשה עמו חסד וחנינה לבל ידח ממנו נדח, ויעורר בזה מדת חנון, חן וחסד יתן ה' ולא ימנע טוב להולכים בתמים. פרשת נח

תפילותינו בזכות האבות הק' ובזכות הצדיקים הבאים אחרינו

וזהו שאנו מבקשים והסדר שטן מלפנינו ומאחורינו, מלפנינו היינו בזכות האבות הקדושים שהיו לפנינו, ומאחורינו בזכות התולדות הטובות הבאים אחרינו, ועל שני הזכיות אנו בטוחים שלא תאבד שארית ישראל, אין שטן ואין פגע רע. וזה"ש הכתוב כי לא יטוש ד' את עמו ונחלתו לא יעזוב, כי לא יטוש ד' את עמו, הוא בזכות האבות, שעשו את ישראל לעם ד', ונחלתו לא יעזוב, היינו בזכות התולדות, כלה"כ הנה נחלת ד' בנים, וכל התפלה שלא יעזבו ולא יטשנו הוא בזכות הצדיקים שלפנינו והבאים אחרינו. פרשת נח

עיקר עבודת התפילה על צער השמים, עליה אין שום מקטרג

עפ"י המשנה (סוף פ"ב דר"ה) כל זמן שישאל מסתכלין כלפי מעלה היו מתגברין, רצ"ל עיקר עבודת התפילה צריך להיות על צער השמים כבי, וכדאמר

מבט אל התפילה

זוויות ראייה שונות על
ענייני התפילה

ערבה ערבה

ואינו משופע במטבעות, מה
אסביר לו על חיבוב והידור
מצווה, הוא קונה בדוכנים
הזולים, הוא אינו מבין שישנם
משפחות רבות ברוכות ילדים
בלעה"ר, מה יעשה אב שזיכה
אותו הקב"ה בילדים רבים כ"י,
ובהם כמה שהגיעו לגיל 'קטן'
הידוע לנענע' כולם משתוקקים לד'
מינים משלהם, אין לו אפשרות
לרכוש עבור כל אחד מהם סט
יקר, בשביל אלה בעיקר עומדים
ביתנים אלה, במקום שאתידין אתו
אנסה מכיוון אחר - הרהר נחום מנדל.

אספר לך בקצרה מה שקראתי לאחרונה, מלך גדול החליט לשפץ
ולחדש את ארמונו, הזמין את שרי המלוכה ואת עבדיו ותכנן את
המלאכה עד לפרטי פרטים, כולם קיבלו תפקידים ומינויים לפי רמת
חשיבותם, מהשרים רמי המעלה שקיבלו תפקיד בכיר וחשוב, עד
לעבדים הזוטרים שקיבלו תפקידים פחותים בערכם, המלך הבהיר להם
ששלימות המלאכה ותפארתה תתבצע בידי כולם יחד. בזמן המיועד באו
כולם להציג את יגיע כפיהם והראו את פעולתם, אלה שעשו את
תפקידם נאמנה קיבלו את שכרם כראוי, אולם מאידך, הבחין המלך
שהיו גם שהתרגלו בתפקידם ולא מימשו כראוי את המוטל עליהם, הן
מבעלי התפקידים הגבוהים, הן מהממונים על משימות שוליים וזניחים
יותר.

- שייקה! מה נראה לך, על מי מהם התפקיד המלך יותר?
- מה השאלה? בוודאי על בעלי התפקיד הרם, הם מעלו בדברים
החשובים ביותר למלך.

- תתפלא לשמוע, שההפך הוא הנכון, המלך העניש יותר את בעלי
התפקידים הזוטרים. המלך הבהיר - בעלי התפקיד הקשה, סביר להניח
שהתקשו במלאכתם המורכבת, ולא הצטיינו במשימתם להפיץ תוצאה
מושלמת, אולם בעלי התפקיד הפשוט והקל, מדוע הם התרגלו ולא
ביצעו כראוי את המטלות שהופקדו בידיהם, בדיוק בגלל קלות המשימה
וחוסר הקושי שבדבר, התביעה כלפיהם קשה והאשמה כבדה יותר.
שמע שייקה, הבנתי שקשה לך בהוצאה מרובה לרכישת כל ארבעת
המינים מהדורים ויקרים, יתכן מאוד שבשמיים לא יתבעו אותך על כך,
אולם מה שאתה יכול לעשות ולא קשה לך במיוחד, את זה וודאי מוטל
עליך לעשות, אני מתכוון לערבות, שגם המהודרות ביניהם לא עולים
סכום רב, מדוע תקנה את הזולים והפשוטים, לכל הפחות אותם תקנה
בהידור, כך ניכר שגם אתה חפץ להדר במצוות, והנך מקיים את מירב
ההשתדלות שביכולתך...

ידועים דברי המדרש (רבה ותנחומא לפר' אמור) כי ארבעת מינים אלו
רומזים כל אחד על אבר חשוב ושורשי בגוף האדם, נראה את לשון
'החינוך' בעניין זה: 'שהם דומים לאיברים שבאדם היקרים, שהאתרוג
דומה ללב שהוא משכן השכל, לרמז שיעבוד בוראו בשכלו, והלולב
דומה לשדרה שהיא העיקר שבאדם, לרמז שיישיר כל גופו לעבודתו
ברוך הוא, וההדס דומה לעיניים, לרמז שלא יתור אחר עיניו ביום
שמחת לבו, והערבה דומה לשפתים, שבהן יגמור האדם כל מעשהו
בדבור, לרמז שישים רסן בפיו ויכוון דבריו, ויירא מהשם אף בעת
השמחה, ע"כ.

כשנבונן בנושא זה, נבחין כי פעמים רבות מוטלת עבודה קשה על
האדם ליישם אותם במלואם, לקדש הלב לעבודת ה', תמילות רבות יש
לשפוך לפני ה' על 'לב טהור ברא לי אלקים', ליישיר כל גופו לעבודתו
ב"ה - מי יאמר זיכיתי לבי, גם זהירות בקדושת העיניים, הרבה פעמים
אינו בשליטת האדם.

אולם ש"שים רסן בפיו' לשמור על שתיקה, לכאורה אין קל מזה, בפרט
ובמיוחד בשעת התפילה, בשעה זו הלא בין כך ובין כך ברוב התפילה
אינו משוחח, הלא מ'ברוך שמו' ובעת קדיש, חזרת הש"ץ וקריאת
התורה, אינו משיח בהם, אם מתבקש ממנו להתגבר ולשתוק מתחילת
התפילה ועד סופה, או בשעה שהציבור מתפלל, בשביל זאת עליו
להוסיף עוד קצת מאמץ, במיוחד כשיחשוב בדעתו את גודל ומעלת ערך
העליון של דבר זה, מי לא יצטרף לדבר קדוש זה לכבודו של אבינו
מלכנו, נתחזק בזה בכל יכולתנו ונשמור על כבוד התפילה וכבוד בית ה'
לקדש שם שמיים, ונחתם לטובה לשנה טובה ומבורכת בשפע קודש מן
השמיים.

שוק ארבעת המינים העירוני מתפרש על פני שטח ענק רחב מחדים,
המקום מכוסה בכמה דונמים עמוסים מהמינים הריחניים עליהם
יברכו עם ישראל בימי חג הסוכות הבעל"ט, בעלי הדוכנים מכריזים
איש איש בקול נחר זה בכה וזה בכה על סחורתם המשובחת, קולות על
אתרוגים מהודרים ומשובחים ללא חשש ערלה ושביעית לצד הכרזה על
הדסים מובחרים א' א' משולשים בטיעור חזון אי"ש מחוינים ע"י
אברכים יראי שמים בהכשר הכי מהודר, מפניה אחרת נשמעים מגבירי
קול כי זה עתה הגיעה סחורה חדשה של לולבים מעולים ביותר סגורים
עד למעלה, באחריות על טריותם על לסוף החג, ערבות יפות עם לבלוב
שנקטפו אחש ללא חשש גזל וחילול שבת ח"ו, מדוכן נוסף מכריז ילד
על קוויטאלעך יפהיפיים קלועים במלאכת מחשבת מעשה ידי אומן,
לקיים בהידור 'זה קלי ואנוהו'. בעל דוכן אחר מכריז על מבצע מיוחד,
כל הקונה סט שלם, יקבל במתנה נרתיק נאה לאחזקת ושמירת ארבעת
המינים.

מי כעמך ישראל, מאות יהודים יראי ה' מתרוצצים מדוכן אחד
למסנהו, תרים ומחפשים אחר המינים המהודרים ביותר, שמחים
במצוות ואינם חסים על כספם גם בזמנים אלה שהוצאות החג בין כה
מרוכות, אינם מתמקחים על המחיר ומשלמים בכסף מלא ככל אשר
יושת עליהם, הפצים לקיים מצוות 'ולקחתם לכם' בשלימות ומקפידים
לשלם את מלוא הסכום בטרם כניסת החג.

גם נחום מנדל בין הקונים, אחת המצוות החביבות ביותר על נחום
מנדל היא מצוות ארבעת המינים, בכל שנה עוד מאמצע חודש אלול
פותח נחום מנדל את מסע החיפושים אחר ארבעת מינים מהודרים,
מיד לאחר ראש השנה צובר נחום מנדל תאוצה ומגביר את הסיוור
באיתור המינים משופרא דשופרא, נוהג הוא לקנות כמה סוגים מכל מין
ומין לצאת ידי כל השיטות וההידורים המובאים בפוסקים ועל פי מנהגי
ישראל קדושים, לכל השואל מה ראה במצווה זו להדר עליה, שגורים
על לשונו דברי 'החינוך' במצווה שכ"ד בשרשי מצווה זו: לפי שימי החג
הם ימי שמחה גדולה לישראל, כי הוא עת אסיפת התבואות ופירות
האילן בבית... ובהיות השמחה מושכת החומר הרבה ומשכחת ממנו
יראת אלקים בעת ההיא, ציונו השם לקחת בין ידינו דברים המזכירים
אותנו כי כל שמחת לבנו לשמו ולכבודו, והיה מרצונו להיות המזכיר מין
המשמח, ...וידוע מצד הטבע כי ארבעה המינים כולם משמחי לב
וראיהם.

בין כל הקהל ההומה לפתע מבחין נחום מנדל בשייקה הסנדלר,
שייקה אינו נמנה בין היושבים באוהלה של תורה בלשון המעטה, את
המושגים ביהדות ובקיום מצוות ירש מאביו דוד'קה - יהודי פשוט
שהתפרנס מתיקוני נעליים, הכנסה גדולה לא היתה לו מכך, לכל הפחות
לא רעב ללחם, מושגים רבים לא היו לו, בשבת וחג היה מוסיף בבית
הכנסת, את מלאכת הסנדלרות הוריש לבנו שייקה, גם הוא לא הצליח
להרוויח יותר מפרוטות ממקצוע זה, גם בחלקים הרווחניים לא התעלה
שייקה על אביו ונשאר במונחים הדלים אותם ירש ממנו.

שלוש שייקה, טוב לראות אותו - פתח נחום מנדל, אני רואה שקנית
כבר ארבעת המינים לכבוד החג. אכן כן, הגעתי לשוק לפני זמן קצר
וכבר ישנם בידי ארבעת המינים לכבוד חג הסוכות - השיב שייקה.

- זריז אתה, שייקה! היכן קנית אותם?

- שם! אתה רואה את הדוכנים בקצה השמאלי, שם בסוף! שייקה
הצביע על עמדות מכירה שעמדו לרשות הציבור במחירים נמוכים,
באותו מקום ניתן למצוא מינים כשרים לברכה אך רחוקים מהידור,
מבצע מוכרז במקום: הקונה שלשה סטים יקבל את הסט הרביעי חינם.
כמה שילמח עבורם? - התעניין נחום מנדל.

אני לא מבין אותך - קרא שייקה, אתה מתרוצץ שעות ארוכות בשמש
יוקדת, אני השגתי הכל בדקות ספורות, בשביל מה לקנות אתרוג במאות
שקלים, בזמן שאני רכשתי אחד בשלושים שקלים בלבד, מדוע לקנות
לולב יקר כשיש להשיג במחיר נמוך בהרבה, הלא בין כה לאחר שבוע
ימים אין מה לעשות אתם.

- שייקה! הרי זו מצווה של פעם בשנה, רבים כמוני משתדלים להדר
ולקנות את הכי טוב והכי מהודר שיט, בשביל זה אנו טורחים בזמן
ובמחמץ, זו הרי חביבות מצווה.

שייקה צחק - אני לא יודע על מה אתה מדבר. שים לב! שתי ערבות
שאתה שילמח עליהם שמונה שקלים, בדוכנים ההם השגתי אותם בשני
שקלים בלבד, ובאשר למהדרים במצוות, בוא אתי ותראה שגם רבים
הנראים כמוך קונים שם, תראה איזה אתרוג יפה וגדול רכשתי שם, הבט
נא אל הלולב הענק, ההדסים הריחניים, מה חסר ליי?

נחום מנדל מבין שאין מה לשנע את שייקה, גם כך אין פרנסתו משופרת

התפילה לאור הפרשה

ענייני תפילה
הנלמדים מפרשת
השבוע

תפילה לדורות

פרשת וזאת הברכה - שמע ה' קול יהודה

ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

כשנולד נועם, הוריו כבר פרקו לגמרי מעליהם עול תורה ומצוות, את המעט שידעו מהעבר כיהודים מסורתיים השילו מעל צווארם ובחרו בדרך אחרת, אנשי קיבוץ היו ודגלו ביישוב הארץ ובהקמתה, ייבוש ביצות, חרישת וזריעת שדות, מטעים וכרמים, גידול צאן ורפתות הבקר, בעיניהם זה מה שחשוב ותו לא.

את התפילין הכיר נועם מטקס הבר מצווה שערך לו הוריו בליווי תצלומים על רקע הכותל המערבי, חגים ומועדים נערכו בביתם כמעט ללא סממנים יהודיים שורשיים, יהודים חרדים שומרי מצוות היו בעיניו כאנשים מזן אחר שעדיף לשמור מרחק מהם.

עד לאותו יום בו נועם החליט לחזור בתשובה, זה קרה ללא סיבות ברורות וניכרות לעין, מדובר בשנים קודמות בטרם המושג 'חזרה בתשובה' הפך לעניין מוכר ומובן מאליה, נועם 'נפל' לאיזה שיעור של רב ונסחף, איש לא יכול היה לעצור אותו מהדרך שבחר בה, תוך זמן קצר השתנה נועם מן הקצה אל הקצה ונהיה ליהודי שומר תורה ומצוות ומדקדק על קלה כבחמורה.

הסיפור הגיע לשולחנו של אחד מגדולי וצדיקי הדור ז"ע, תגובת אותו גדול וצדיק היתה, הלא כך מתפללות נשים צדקניות בשעת הדלקת נרות: וְכִנִּי לְגִדְלֵי בָנִים וְכִנִּי בָנִים חֲכָמִים וְגִבּוֹרִים, אֹהֲבֵי ה', יְרֵאֵי אֱלֹקִים, אֲנָשֵׁי אֱמֶת, זֶרַע קָדֵשׁ בֵּה, דְּבָקִים וְמֵאִירִים אֶת הָעוֹלָם בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וּבְכָל מִלְאָכָתָּהּ עֲבוֹדַת הַבּוֹרָא, יִתֵּן שְׂכָתָהּ הַתְּקַלְבָּהּ בְּשִׁמְיֵים תְּפִלָּה זוּ מִסִּבָּתָהּ זָקְנָה שֶׁהַתְּפִלָּה מִלְּפָנֶי שָׁנִים רַבּוֹת, תְּפִלָּה מְעוּמָק הַלֵּב גִּרְמָה וְהִשִּׁיבָה אֶת הַנֶּכֶד לַתּוֹרָה וּמִצְוֹת וּלִירֵאת שִׁמְיֵים.

בברכת משה המובאת מעלה נושא משה רבינו תפילה לדורות מאוחרות על שבט יהודה כשיעמדו במלחמות שונות, כמו כן ישנם תפילות נוספות בברכותיו לעוד שבטים, לדורותיהם.

המונח הפשוט, שהאדם מתפלל על צרכיו הרוחניים והגשמיים הן על עצמו הן על בני ביתו, על מכיריו, ואף על ענייני הכלל, אולם כל אלה בתחומים הנוגעים לזמן נוכחי ועכשווי, עניינים ומושגים העומדים לנגד עיניו הזקוקים לתפילה, ברם כשמדובר בעניינים שאינם נוגעים אליו כעת, אין אלה עומדים כל כך בלבו ובדעתו לשאת עליהם תפילה.

לאור האמור, יוצא לנו נקודה חשובה בתפילה, להתפלל ולבקש על הדורות הבאים אחרינו להצלחתם ברוחניות ובגשמיות, ניתן לצרף לזה מה שחז"ל מספרים אודות חוני המעגל שראה אחד נוטע עץ חרובים, שאל אותו חוני המעגל כמה שנים יעברו עד שיוציא האילן את פירותיו, השיב לו האיש עד שבעים שנה, שאלו חוני המעגל האם פשוט לך שתחיה עוד שבעים שנה שתוכל ליהנות מהפירות, ענה השותל, אני מצאתי עץ חרובים, כמו שאבותי שתלו עבורי את העץ, כך שותל אני עבור בני וצאצאי שיבואו אחרי.

בדומה לכך, כמה צריכים אנו להוקיר תודה לאבותינו ואבות אבותינו שסללו עבורנו את הדרך ונשארו עין למרום בתפילה ובתחנונים עבורנו להצלחתנו ולכל טוב הן ברוחניות הן בגשמיות, כמה יונקים אנו מזכותם ומתפילותיהם.

יהודי סיפר בפני הגאון הרב מבריסק הגרי"ז הלוי זצ"ל כי הוא מתייחס אל הגר"א מוולנא זי"ע, הבריסקער רב זצ"ל הביע בפניו תמיחה, כאומר - ומה בכך שהנך צאצא של הגר"א, מה זה אומר לגבי עצמך? ענה אותו יהודי בחכמה הלא כאשר זקני הגאון מוולנא אמר בברכת התורה וביקש על צאצאיו: וְהַעֲרַב נָא ה' אֱלֹקֵינוּ אֶת דְּבַר תּוֹרָתָךְ... וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצָאֵינוּ, כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לְשִׁמְךָ, הלא עלי התורה נסובה תפילתו ובקשתו, שפרו הדברים בעיני הגרי"ז מבריסק וקיבל את דבריו.

מכירים אנו את התפילה הידועה המובאת בשל"ה הקדוש (מסכת תמיד נר מצוה), כהקדמה לתפילה זו כותב השל"ה ק: וביותר צריך רזוז להתפלל שיהיה לו זרע כשר עד עולם, וכך הוא נוסח התפילה: וְכִנִּי אֲבֹא אֱלֹהֵי ה' מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים וְאֶפִּיל תַּחֲנִיתִי, וְעֵינֵי לִי תְּלִיּוֹת עַד שֶׁתַּחֲנִּי וְתִשְׁמַע תְּפִלָּתִי, לְהַזְמִין לִי בָּנִים וּבָנוֹת, וְגַם הֵם יִפְרוּ וְיָרְבּוּ, הֵם וּבָנֵיהֶם וּבְנֵי בָנֵיהֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת... בְּאֵתִי לְבַקֵּשׁ וּלְחַנֵּן מִלְּפָנֶיךָ, שִׁיחָא זְרַעִי וְזַרְעִי עַד עוֹלָם זְרַע כָּשֶׁר, וְאֵל יִמְצָא בִּי וּבְזַרְעִי וּבְזַרְעֵי זְרַעִי עַד עוֹלָם שׁוֹם פְּסוּל וְשִׁמְךָ, מוֹדֵג כֵּאן בְּאֹפֶן מִיּוֹחַד הַתְּפִלָּה לְצִאֲצָאֵינוּ לְדוֹרוֹת עוֹלָם.

בעת הזאת, הימים הנוראים הק' שבהם מרבים בתפילה ובתחנונים, נשית לב ונתחזק בתפילה לחסד ולרחמים בכל מילי דמיטב, לנו ולבנינו עד עולם.

ציצה לדרך

הקב"ה ברחמיו וחסדיו השאיר לנו מקדש מעט בית הכנסת ובית המדרש, אם אנו נוהגים בהם קודש, אזי הם עתידים ליכבד בארץ ישראל, ויש להם גם עתה קדושת ארץ ישראל, והתפילות נשתלחות לשער השמים, אך אם ח"ו אנו נוהגים בהם בזיון חס ושלום, ומדברים בהם דברים בטלים, וההבל של דברים בטלים הוא טמא, ומתלבש בו שר של חוצה לארץ, והוא גם הוא נעשה בעל הבית בבית הכנסת רחמנא ליצלן ומקבל התפילות ומכניסן אל החיצונים, והוא ליה כעובד עבודה זרה, רח"ל.

הרהורים לימים הנוראים הקדושים

רמזים לשמירת הדיבור בעת התפילה מעניינא דיומא

אמר הקדוש ברוך הוא אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר (ראש השנה טז).

מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם. ידוע המעשה אצל הרה"ק ה'בית אהרן' מקרלין זי"ע, בשעה שזעק 'המלך' בראש השנה התעלף, כשעוררוהו הסביר שנזכר בדברי הגמ' (גיטין נו.) 'אי מלכא אנא עד האינדא אמאי לא אתית לגבאי' - אם מלך אני, עד כעת מדוע לא באת אלי. אמר הרה"ק, כשאמרתי כלפי מלכו של עולם 'המלך' הרהרתי בטענה זו. אמנם, אנשים כערכנו עדיין לא באנו לדרגה זו, אולם ודאי בעת שבאים אנו אל המלך צריכים אנו לבוא לפניו בשמירת כבודו הראוי, קבלה איתנה לשמירת הדיבור בשעת התפילה, מוכיחה בעוז על קבלת עול מלכות שמים, בספה"ק מאור ושמש ביאר: 'אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם', שהכוונה שתאמרו המלכויות בראש השנה בכל לבכם שעל ידי זה תמליכו את ה' ברוך הוא כל השנה ברוב עוז.

בנוסף לכך, בזמן המלכת המלך, בנוהג שבעולם להגיש בפניו מתנה, מה יכול אדם בשר ודם להגיש לפני מלכו של עולם 'אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח'. שמירת כבודו בשעת התפילה בבית מקדש מעט, היא המתנה הראויה.

זכרונות - כשאדם מקבל על עצמו שמירת הדיבור בשעת התפילה, ואף שבאים לפניו מעת לעת ניסיונות שונים, לפי הנראה לו נצרך הוא בדחיפות לומר כעת לחברו כמה מילים בודדות, אולם הוא שומר על עצמו ומתאפק, היות ועומד בזיכרונו 'יראת ה' ומורא מקדשו, הקב"ה מודד מידה כנגד מידה, גורם במעשה זה - שיעלה זיכרונו לפניו לטובה.

שופרות - ובמה בשופר. השופר מסמל קול גדול וחזק אך ללא דיבור, בלתי אפשרי להוציא את קול השופר אם התוקע יוציא מפיו מילים בעת התקיעה, הרי שהשופר מבטא שתיקה בעת נתינת הקול, אם שותקים אנו בשעת נתינת 'קול' התפילה, דבר זה מעלה לפני הקב"ה את המלכיות ואת הזכרונות שלנו לפניו יתברך, להטיב לנו ולשפר אותנו לחיותנו בשפע רב.

ותשובה ותפלה וצדקה, מעבירין את רע הגזרה

רמז יש כאן, אם עושה 'תשובה' על 'תפילה', ומנקה אותה מכל סייג ופגם, בזה משפיע וגורם 'צדקה' - השפעות טובות ורחמים וחסדים גם על אחרים, אם צדיקים אמרו שדבר זה גורם ח"ו קטרוג על התפילה ויתכן גם על שאר המתפללים, הרי מידה טובה מרובה, שקבלה קדושה זו תשפיע טובה רבה על כולם ובכוחה להעביר את רוע הגזרה, וכנוסח ה'מי שברך' הידוע שתיקן רבינו בעל 'תוספות יום טוב' זי"ע על פל מ'י ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה, הקב"ה ישמרהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ויחולו עליו כל הברכות הכתובות בספר תורת משה רבינו ובכל ספרי הנביאים והכתובים, ויזכה לראות בנים חיים וקיימים ויגדלם לתורה ולחפה ולמעשים טובים, ויעבור את ה' אלקינו תמיד באמת ובתמים ונאמר אמן.

גיליון זה נתנדב לזכות התורם הי"ו

לגמר חתימה טובה, שנה טובה ומתוקה, שנת עליה בתורה ויראת שמים, שפע ברכה והצלחה בכל מילי דמיטב בתוך כל בית ישראל

י"ו ל ע"י מערכת 'שומרי משמרת הקודש'

לחיוזק והתעוררות בענין שמירת הדיבור בשעת התפילה

פקס: 03-6180410 • דוא"ל: shmh5775@gmail.com